గాంధి

ప్రముఖ వార పత్రికలో గాంధి రాసిన వ్యాసం చదవటం పూర్తవగానే కళ్ళు చెమర్చాయి. అడవిని నమ్ముకుని బతుకుతున్న జాతుల కడగండ్లని ఎంత బాగా రాశాడో... హృదయానికి హత్తుకునేలా... మనసు ద్రవించేలా. అలా రాయగలగటం గాంధిలాంటి నిబద్ధతగల వ్యక్తులకే చాతనవుతుంది. తానునమ్మిన సిద్ధాంతాలకోసం ప్రాణాలైనా యివ్వడానికి తయారయ్యే మనిషి అతను. ఆంధ్రరాష్ట్రంలో అతనికి చాలామంది అభిమానులున్నారు. మానవత్వాన్ని చాటుతూ అతను రాసే కథలకోసం, నిజాన్ని నిర్భయంగా వెల్లడించే అతని వ్యాసాలకోసం కళ్ళు కాయలుకాచేలా ఎదురుచూసే అభిమానులు... నేనూ అతని అభిమానినే. ఎటొచ్చీ అతను నాకు స్వయానా అన్న కావటమే నేను చేసుకున్న అదృష్టం...

గాంధి నాకంటే వయసులో రెండేళ్ళ పెద్ద. గాంధి చిన్నవయసులోనే చాలా పెద్దరికంతో వ్యవహరించేవాడని అమ్మ చెప్పేది. 'ముదురు మాటలూ వీడూ' అంటూ నానమ్మ మురిసిపోతే, 'వేలెడంత లేడు వీడికెందుకటా అనవసరమైన ఆరాలన్నీ' అంటూ బంధువర్గం చెవులు కొరుక్కునేవారట. బిచ్చగాళ్ళని, పేదవాళ్ళని చూసి 'వాళ్ళెందుకలా ఉన్నారు? మనలా ఎందుకు లేరు? మనకూ వాళ్ళకూ ఎందుకింత వ్యత్యాసం? ఎవరు కారణం' లాంటి ప్రశ్నలడిగి నాన్నని విసిగించేవాడట.

నేను ఆరోతరగతిలో ఉన్నప్పుడు జరిగిన సంఘటన బాగా గుర్తుండిపోయింది. స్కూలు వదిలాక పిల్లలందరం పొలోమని అరుచుకుంటూ స్కూలు బైటికొచ్చాం. రోడ్డువారగా ఉన్న చెట్టుకింద నిలబడి ఉందో పిచ్చిది. చిరిగి పీలికలైన వస్త్రాన్ని చీరలా చుట్టుకుని, చింపిరిజుట్టుని వేళ్ళతో కెలుక్కుంటూ దైన్యానికి ప్రతిరూపంలా నిలబడి ఉందామె. పిల్లలు

కొంతమంది ఆమెను ఆటపట్టిస్తూ సతాయించడం మొదలెట్టారు. ఆమె కోపంతో తిడ్తూ కొట్టడానికి వెంటబడితే నవ్వుకుంటూ పారిపోవటం... మళ్ళా వెనక్కొచ్చి ఆమెని ఏడ్పించడం...ఆమె రాయి తీసుకుని విసిరింది. అంతే. పిల్లలు కూడా రాళ్ళు తీసుకుని ఆమెవైపు విసిరారు. రాళ్ళు తగిలి ఆమెకు గాయాలౌతున్నాయి... పిల్లలు యింకా రెచ్చిపోయి గురిచూసి రాళ్ళు విసుర్తున్నారు.

అది చూసిన గాంధి 'ఆపండ్రా' అంటూ పెద్దగా హూంకరించాడు. పిల్లల్తో కలబడి వాళ్ళ చేతుల్లోని రాళ్ళని లాక్కున్నాడు. 'ఆమె పిచ్చిది. అలాంటి వాళ్ళని దయగా చూడాలని తెలీదా మీకు? మీకూ పిచ్చయితే అలానే రాళ్ళు విసరండి' అన్నాడు. రాయి విసరబోతున్న పిల్లలుకూడా ఆ మాట విని ఆగిపోయారు. గాంధి ఉగ్రస్వరూపం చూశాక నాకో విషయం స్పష్టంగా తెల్సింది. మా అన్న మేము పుస్తకాల్లో చదువుకున్న గాంధి మహాత్ముడిలా శాంతి, సహనం అనే రకం కాదని..అవసరమైతే ఆరో రుద్రుడిలా తిరగబడ్తాడని...

యింటికొచ్చాక జరిగిన విషయం నాన్నకు చెప్తే కలవరపడ్డాడు. 'పిల్లలేదో చేస్తే నీకెందుకురా? నీమానాన నువ్వు బుద్ధిగా యింటికి తిరిగి రావొచ్చుగా... వాళ్ళతో గొడవ దేనికి?' అన్నాడు.

'అలా అంటావేమిటి నాన్నా... అన్యాయంగా ఆ పిచ్చిదాన్ని కొడ్తుంటే చూస్తూ పూర్కోమంటావా... నాకేమీ సంబంధం లేనట్టు ఉండమంటావా... నాచేత కాదు, కళ్ళముందు జరుగుతున్నదాన్ని చూస్తూ సహించలేను' అన్నాడు అన్న.

'పిల్లలు నలుగురైదుగురు కలిసి నీమీద పడి కుమ్మేస్తే ఏమైపోయేవాడివిరా? నా బాధంతా నీ గురించేరా. నీకు కష్టమో నష్టమో జరిగితే తట్టుకోలేనురా' అన్నాడు నాన్న.

'నాకేదో ప్రమాదం జరుగుతుందని భయపడి పిరికివాడిలా జరుగుతున్న ఘోరాన్ని ఎదిరించకుండా పారిపొమ్మంటావా?' అన్నాడు.

వాడు పదో తరగతిలో ఉన్నప్పుడు నాతో 'జీవితం చాలా విలువైంది తెలుసా... అందులోనూ మానవజీవితం చాలా ఉన్నతమైంది. దానికి సార్థకత చేకూర్చటమే మనిషిగా మన కర్తవ్యం' అనేవాడు. యింటర్ చదువుతున్నప్పుడు 'జీవితం విలువ మనం ఎలా జీవిస్తున్నాం, ఎందుకు జీవిస్తున్నాం, ఎవరికోసం జీవిస్తున్నాం అనే ప్రశ్నల సమాధానాల మీద ఆధారపడి ఉంటుంది తమ్ముడూ. నాకైతే అశేష పేదప్రజల అభ్యున్నతికోసం

పాటుపడాలని ఉంది. దేశాన్ని క్యాన్సర్ మహమ్మారిలా పట్టి పీడిస్తున్న అవినీతి, అక్రమాలకు వ్యతిరేకంగా పోరాడాలని ఉంది' అనేవాడు.

నేను డిగ్రీ చదివాక బిజినెస్ మేనేజ్‌మెంట్‌లో కోర్సు పూర్తిచేసి రియల్ ఎస్టేట్ బిజినెస్‌లో దిగి బాగా సంపాయించాను. అన్నమాత్రం డిగ్రీ కాగానే ఉన్నవూర్లోనే టీచర్ ఉద్యోగంలో చేరిపోయాడు. పెద్ద కొడుకు ప్రయోజకుడు కాలేదని బాధపడ్తున్న నాన్నతో 'నేను నాఆలోచనల్ని, ఆశయాల్ని పదిమందికి పంచడానికి అవకాశమున్న ఉద్యోగం యిదే. విద్యార్థులే భావిభారత పౌరులు. వాళ్ళను మానవత్వమున్న వ్యక్తులుగా తీర్చిదిద్దటంలో నావంతు సహకారాన్ని అందిస్తాను నాన్నా. పెద్ద పెద్ద ఉద్యోగాలు చేసి డబ్బులు సంపాయించాలన్న కోరిక లేదు. నా మనసుకు నచ్చిన ఉద్యోగం చేయనివ్వండి' అన్నాడు.

మాఅన్న నాకు నిజజీవితంలో తారసపడిన హీరోలా అన్పిస్తాడు. వ్యాసం చదివినప్పటినుండి అన్నదగ్గరకెళ్ళాలని అనుకున్నా వ్యాపారలావాదేవీల్లో బిజీగా ఉండటం వల్ల కుదర్లేదు. ఈ రోజు ఆదివారం. మేము పెళ్ళిళ్ళు చేసుకుని వేరువేరుగా ఉన్నా వారానికొక్కసారైనా అన్న యింటికెళ్ళి మాట్లాడకపోతే ఏదో వెలితిగా ఉంటుంది.

బయల్దేరబోతున్నప్పుడు మారెండో అమ్మాయి ఆపి "నాన్నా. ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పవా" అని అడిగింది. తనిప్పుడు బ్యాంకు ఉద్యోగాల కోసం అర్హత పరీక్షలు రాస్తోంది. అందులో టెస్ట్ ఆఫ్ రీజనింగ్ కూడా ఉంటుందట. ప్రశ్న దానికి సంబంధించిందే.

'లాయర్లు నల్లకోటు వేసుకుంటారు. డాక్టర్లు తెల్లకోటు వేసుకుంటారు. కాబట్టి నల్లకోటు వేసుకున్న వాళ్ళందరూ లాయర్లు, తెల్లకోటు వేసుకున్న వాళ్ళందరూ డాక్టర్లు అనటం కరెక్టా కాదా' అనేది ప్రశ్న.

"కరెక్ట్ కాదమ్మా. నల్లకోటు వేసుకున్న వాళ్ళలో లాయర్లు ఉండొచ్చు. తెల్లకోటు వేసుకున్న వాళ్ళలో డాక్టర్లు ఉండొచ్చు. కానీ నల్లకోటు వేసుకున్నవాళ్ళందరూ లాయర్లు కాదు. తెల్లకోటు వేసుకున్నవాళ్ళందరూ డాక్టర్లు కాదు" అన్నాను.

"యిలాంటి ప్రశ్నలు చాలా కన్‌ఫ్యూజింగ్‌గా ఉన్నాయి నాన్నా. యిచ్చిన యిన్ఫరెన్స్ ఏదిచదివినా కరెక్టేనేమో అన్పించేలా ఉంది" అంది సిగ్గుపడుతూ.

"జీవితంలో కూడా చాలా సందర్భాలు యిలాంటివి ఎదురవుతాయి తల్లీ. విజ్ఞతతో ఆలోచిస్తే మనకు సరైన సమాధానం దొరుకుతుంది" అన్నాను.

నేను వెళ్ళేటప్పటికే ఎప్పటికిమల్లె అన్నచుట్టూ పదిమంది కూచుని అతను చెప్పేది శ్రద్ధగా వింటున్నారు. వాళ్ళందరూ అన్నచేసే సామాజిక కార్యక్రమాలన్నిట్లో చురుగ్గా పాల్గొనే కార్యకర్తలు. నేనూ వాళ్ళతో పాటు కూచున్నా.

"పర్యావరణాన్ని కలుషితం కాకుండా కాపాడుకోవాల్సిన బాధ్యత మనమీద ఉంది. ఈ రోజు వరల్డ్ ఎర్త్ డే. మన భూమిని జల, వాయు కాలుష్యాలనుంచి, గ్రీన్ హౌస్ ఎఫెక్ట్ నుంచి రక్షించుకోకపోతే మన ముందుతరాలవారికి మనం అందించేది పచ్చగా కళకళలాడే నేలని కాదు... ఎర్రగా కణకణమండే అగ్నిగోళాన్ని. అందుకే మనం ఈరోజునుండి పచ్చదనాన్ని పరిరక్షించే కార్యక్రమంలో భాగంగా విస్తారంగా పర్యటించి మొక్కలు నాటుదాం. మొక్కలు పెంచాల్సిన ఆవశ్యకతని విద్యార్థులకు అర్థమయ్యేలా చెబ్దాం" అన్నాడు.

కార్యకర్తలు వెళ్ళిపోయాక యిద్దరం పిచ్చాపాటిలో పడ్డాం.

"వేశ్యల జీవితాల్లో మార్పు తీసుకురావాలని ఆర్నెల్ల క్రితం ఓ ఉద్యమాన్ని చేపట్టావు కదా. ఏమైందన్నయ్యా" అని అడిగా.

"ప్లీజ్ తమ్ముడూ. వాళ్ళని ఆ పేరుతో పిలవకు అవమానించినట్టుంటుంది. తమ శరీరాల్ని ఆరోగ్యాన్ని పణంగా పెట్టి పొట్టకూటికోసం నానా తిప్పలూ పడ్తుంటే ఈ పోలీసులు రెయిడింగ్‌లంటూ సతాయించటం అన్యాయం కాదా... మామూళ్ళు తీసుకోవటం అమానుషం కాదా... మొన్న టీవిలో ఒకమ్మాయి యింటర్వ్యూ యిచ్చింది చూశావా... పోలీసులు లంచాలు తీసుకోవటమే కాకుండా వాళ్ళ శరీరాల్నికూడా ఫ్రీగా వాడుకుంటారట. అదేమని ఎదురు తిరిగితే ఏదో ఓ కేస్‌లో యిరికించేస్తామని బెదిరిస్తారట. ఏ డబ్బుకోసం వాళ్ళావృత్తి చేపట్టారో ఆ డబ్బుల్ని గుంజుకోవటం మహాపరాధం కాదా. అందుకే వాళ్ళ తరఫున కోర్టులో కేస్ వేశా. ఆ వృత్తిలో ఉన్న స్త్రీలని పోలీసులు అరెస్ట్ చేయకూడదని, దాన్ని నేరంగా పరిగణించరాదని కోర్టుని కోరుతున్నాం. తప్పు వాళ్ళది కాదు. పేదరికానిది తప్పు. వాళ్ళ ఆకలిది తప్పు. నేరం అనుకుంటున్న దాని మూలాల్ని ప్రక్షాళించకుండా బాహ్యంగా కన్పిస్తున్న దాన్ని నేరమని చెప్పి శిక్షించటం బాధాకరమైన విషయం. బాగా గుర్తు చేశావు. రేపు వెళ్ళి లాయర్ని కల్సుకుని ప్రోగ్రెస్ కనుక్కోవాలి" అన్నాడు.

అన్న పదోతరగతిలో ఉన్నప్పుడు రమణయ్య మేష్టారితో పోట్లాడిన విషయం

గుర్తొచ్చింది. తన క్లాస్ మేట్ వెంకటేష్‌ని జామెట్రి బాక్స్ తీసుకురాలేదని రమణయ్య మేష్టారు కొట్టారట. వెంకటేష్ నోరెత్తకుండా తన్నులు తింటుంటే మా అన్న లేచి నిలబడి మేష్టార్ని నిలదీశాడట. ఆ విషయం గుర్తు చేయగానే అన్న మొహంలో సన్నటి చిర్నవ్వు మెలిచింది.

అన్న నవ్వటం చాలా అరుదు. ఎప్పుడోగాని నవ్వడు. అదే విషయం ఓ సారడిగితే 'మనం బతుకుతున్న సమాజంలో పరిస్థితులు యింత భయంకరంగా, చండాలంగా ఉంటే నవ్వెట్లా వస్తుంది? స్వార్థ రాజకీయనాయకుల చేతుల్లో ప్రజాస్వామ్యం వూపిరాడకుండా నలిగిపోతుంటే, మన జీవితాలు నవ్వులపాలైపోతుంటే చూసి ఏడుపొస్తుంది తప్ప నవ్వెలా వస్తుంది' అన్నాడు.

"రమణయ్య మేష్టారు మంచివాడే. కానీ ఆ రోజు అతను చేసింది తప్పు. జామెట్రీ బాక్స్ కొనడానికి డబ్బులేకపోతే వెంకటేష్ ఏం చేస్తాడు చెప్పు? నీకు తెల్సుగా వెంకటేష్ వాళ్ళ నాన్న కూలిపని చేసేటోడు. ఆ వచ్చిన కాసిని డబ్బుల్ని కూడా తాగి తగలేసేవాడు. మాష్టారితో నేనదే అన్నాను. వాళ్ళ నాన్నని పిలిచి ఎందుకు తాగుతున్నావని కొట్టమని చెప్పాను. వాళ్ళ పేదరికాన్ని బెత్తంతో బాదమని చెప్పాను. వెంకటేష్‌ని కొడ్తే ప్రయోజనం మాట అటుంచి పర్యవసానం మరోలా ఉంటుంది. ఎలాగూ వాడినాన్న జామెట్రీ బాక్స్ కొనడానికి డబ్బులివ్వడు. మేష్టారు కొడ్తాడన్న భయంతో వాడు స్కూలు మానేస్తాడు. వాడికి చదువు చాలా అవసరం. దాన్నుంచి వాడిని దూరం చేసే అధికారం మేష్టారికెక్కడుంది?" అన్నాడు.

"మేష్టారు నిన్ను కొట్టడానికొచ్చాడట కదా"

"ఔను. బచ్చాగాడివి నువ్వా నాకు నీతులు చెప్పేది అంటూ వెంకటేష్‌ని వదిలేసి నన్ను కొట్టడానికొచ్చాడు. నేను చేతులు కట్టుకుని 'మీ కసితీరా నన్ను కొట్టండి. భరిస్తాను. కానీ నేను చెప్పింది సబబో కాదో ఓ క్షణం ఆలోచించండి. మీకు దయాగుణం ఉంటే మీరే ఓ జామెట్రీ బాక్స్ కొనివ్వండి. లేకపోతే మా క్లాస్‌లో అందరి దగ్గరా డబ్బులు పోగేసి మేమే కొంటాం. అతని సమస్యకి పరిష్కారం చూపించకుండా కొడ్తే ఏం చేస్తాడు సార్. వాళ్ళ నాన్నతో పోట్లాడలేడుగా. పోట్లాడినా వాళ్ళ నాన్న చేతుల్లో మళ్ళా తన్నులు తినటం తప్ప లాభమేం ఉండదు సార్. నేను మీకంటే చాలా చిన్నవాడిని. నిజమే సార్. కాని నిజం చెప్పడానికి వయసుతో పనేం ఉంది' అన్నాను. నా వైపు కొరకొరా చూసి ఏమనుకున్నాడో ఏమో కొట్టకుండానే వెళ్ళిపోయాడు."

"మరునాడు జామెట్రీ బాక్స్ తనే కొని వెంకటేష్ కిచ్చాడు కదా"

"అవును. చెప్పాగా. మనిషి స్వతహాగా మంచివాడని. ఏదో ఉద్రేకంలో అలా ప్రవర్తించాడు. అటువంటి సమయంలో ఓ సరైన మాట, సరైన సలహా మనిషిని మరలా మంచితనం వైపుకు నడిపిస్తాయి"

అన్న దగ్గర శెలవ తీసుకునే ముందు "రేపో ఎల్లుండో వదిన్ని పిల్లల్ని పిల్చుకుని మాయింటికి భోజనానికి రా అన్నయ్యా . మీరొచ్చి చాలా రోజులైందని లక్ష్మికూడా అంటోంది" అన్నాను.

"రేపు వీలుకాదులే. పనిమీద నిర్మల్ వెళ్తున్నా. అక్కడి కార్మికుల సమస్యల్ని ప్రత్యక్షంగా చూసి ఓ వ్యాసం రాయాలనుకుంటున్నాను. బుధవారం తిరిగొస్తాను. అప్పుడు తప్పకుండా వస్తానని తనతో చెప్పు" అన్నాడు.

* * *

గురువారం ఉదయం ఎనిమిది గంటలు... కాలింగ్ బెల్ మోగితే వెళ్ళి తలుపు తీశాను. ఎదురుగా వదిన...

"రా వదినా... అన్నయ్యేడీ" అంటూ మెయిన్‌గేట్‌వైపు చూశాను. అన్నయ్య జాడ లేదు.

"ఆయన నిన్న రావాల్సింది. ఈ రోజుకూడా రాకపోతే కంగారు పడి నీ దగ్గరకొచ్చాను" అంది. అప్పుడు గమనించాను ఆమె మొహంలో దిగుల్ని... రాత్రంతా నిద్ర లేనట్టు మొహం పీక్కుపోయి ఉంది.

"మామూలే కదా వదినా. యిలా ఎన్నిసార్లు జరగలేదూ? రెండ్రోజులని వెళ్ళి వారం రోజులు మకాం వేసిన సందర్భాలు కూడా ఉన్నాయి కదా. నీకు తెలియందా అన్నయ్య స్వభావం? దీనికే కంగారు పడితే ఎలా" అన్నాను.

తను సోఫాలో నిస్త్రాణగా కూలబడింది. "నిజమే. యిలా చాలాసార్లే జరిగింది. కానీ ఎప్పుడూ తన ఫోన్ యిరవైనాలుగు గంటలు స్విచాఫ్ చేసి పెట్టలేదు. నిన్న ఉదయం ఫోన్ చేశారు. పని ఐపోవచ్చిందనీ సాయంత్రం బయల్దేరతాననీ చెప్పారు. ఆ తర్వాత నేనెన్నిసార్లు ఫోన్ చేసినా రెస్పాన్స్ లేదు. యిలా ఎప్పుడూ జరగలేదు. నామనసేదో కీడుని

శంకిస్తోంది" అంది చీర కొంగుతో కళ్ళని వొత్తుకుంటూ.

"ఎన్నో కారణాల వల్ల అలా జరిగి ఉండొచ్చుగా వదినా. సెల్ పోయిందేమో... సెల్ పాడైందేమో. నువ్వు అనవసరంగా కంగారు పడ్తున్నావు. రేపొచ్చేస్తాడు చూడు"

"అలా జరిగితే అక్కడి ల్యాండ్ లైన్నుంచయినా ఫోన్ చేస్తారు. తను ఎక్కడున్నా ఏ పరిస్థితుల్లో ఉన్నా రోజుకి కనీసం రెండు మూడు సార్లు ఫోన్ చేయకుండా మీ అన్నయ్య ఉండలేరు. తననుంచి ఫోన్ రాకపోతే నేను కంగారు పడ్తానని ఆయనకి తెలుసు"

నా సెల్‌ఫోన్లోంచి రెండు సార్లు ప్రయత్నించాను. నాట్ రీచబుల్ అనే వస్తోంది.

"నిర్మల్‌లో నాకు తెల్సినవాళ్ళున్నారు వదినా. వాళ్ళకు ఫోన్ చేసి కనుక్కుంటాలే. నువ్వు వర్రీ కాకు" వదిన్ని యింటి దగ్గర డ్రాప్ చేస్తూ ధైర్యం చెప్పాను.

నా ప్రయత్నాల వల్ల ఫలితమేమీ కన్పించలేదు.

మరునాడుదయం వదిన్నుంచి ఫోనొచ్చింది. అర్జెంటుగా రమ్మని... వదిన ఏడుపు స్పష్టంగా విన్పిస్తోంది. విషయమేంటో చెప్పకుండానే ఫోన్ పెట్టేసింది.

నేను క్షణం ఆలస్యం చేయకుండా బయల్దేరాను. నన్ను చూడగానే వదిన మరింత బిగ్గరగా ఏడుస్తూ "మీ అన్నను చంపేశారు... పోలీసులు కాల్చి చంపేశారు" అంది.

"పోలీసులు కాల్చటమేంటొదినా... స్పృహలో ఉండే మాట్లాడ్తున్నావా" నా మాట పూర్తికాకముందే ఆంధ్రజ్యోతి దినపత్రికలో వచ్చిన వార్తని నాకు చూపించింది.

'అదిలాబాద్ అడవుల్లో జరిగిన ఎన్‌కౌంటర్లో గాంధి అనే నక్సలైట్ మృతి'

ఆ వార్త చదవగానే వళ్ళంతా చెమటతో తడిచిపోయింది. గొంతు తడారిపోయింది. శరీరం సన్నగా వణకటం నాకు తెలుస్తోంది. ఆ షాక్‌నుంచి తేరుకోడానికి కొన్ని నిముషాలు పట్టింది. మెదడు సరిగ్గా పనిచేయటం ప్రారంభించింది. ఉత్తినే ఎలా భయపడ్డానో తల్చుకుని నవ్వొచ్చింది.

"అనవసరంగా నువ్వు భయపడి నన్ను భయపెట్టేశావు వదినా. ఆ వార్తలో ఉన్న గాంధి మన గాంధి కాదు. నక్సలైట్లలో గాంధి అనే పేరున్న నక్సలైట్... పోలీసు కాల్పుల్లో చనిపోయాడు. అంతే"

"లేదు. నాకేదో అనుమానంగా ఉంది. మీఅన్ననే పట్టుకెళ్ళి నక్సలైట్ అనే ముద్రేసి అడవుల్లో కాల్చేశారేమో"

"అందుకు అవకాశమే లేదు. అసలు అన్ననెందుకు అరెస్ట్ చేస్తారు? చేసినా నక్సలైట్ అని ఏ ఆధారాలు లేకుండా ఎలా అనుకుంటారు? ఓవేళ పొరపాటుగా అనుకున్నా తమ అనుమానాన్ని నిర్ధారించుకోకుండా తొందరపడి ఎందుకు కాల్చేస్తారు? నువ్వు చెప్పేదేదీ లాజిక్కి అందటం లేదొదినా... నా మాట నమ్ము. అన్న ఎక్కడో క్షేమంగా ఉంటాడు. నీకు ఫోన్ చేయడానికి వీలుపడి ఉండదు. అంతే"

"అంతేనంటావా?" వదిన నావైపు తడికళ్ళతో బేలగా చూసింది. కొన్ని క్షణాల విరామం తర్వాత అభ్యర్థనగా చూస్తూ "మనం నిజామాబాద్ వెళ్ళొస్తే మంచిదేమోననిపిస్తోంది" అంది.

"అలాగే వదినా. నీ మనశ్శాంతికోసం వెళ్దామంటే నేను రెడీ" అన్నాను.

"యిప్పుడే బయల్దేరుదాం"

భార్యగా ఆమె పడ్తున్న ఆదుర్దా అర్థమై "సరే వదినా... కార్లోనే వెళ్దాం పద" అన్నాను.

నిజామాబాద్ చేరుకోగానే పోలీస్‌స్టేషన్లో వాకబు చేశాం. మార్చురీలో ఉన్న శవాన్ని చూపించారు. అన్నదే. వదినా నేను అన్న శవంమీద పడి ఎంత ఏడ్చినా దుఃఖం తీరటం లేదు. ఈ బాధ, దుఃఖం ఎప్పటికైనా తీరేటివా? మా అన్నను నక్సలైట్ అనుకుని చంపేయటమేమిటి? ప్రజలకోసం నిస్వార్థంగా పాటు పడే మనిషిని అన్యాయంగా పొట్టన పెట్టుకున్నారే ఈ పోలీసులు... చీమకుట్టాడా హాని తలపెట్టని మనిషిని అమానుషంగా కాల్చేశారే...

అప్పటికే మానవహక్కుల సంఘం నేతలు అక్కడ గుమికూడి పోలీస్ జులుం నశించాలని నినాదాలు చేస్తున్నారు. ఓ అమాయకుణ్ణి నక్సలైటనే ముద్రవేసి బూటకపు ఎన్‌కౌంటర్లో కాల్చిచంపారని పోలీసులమీద దుమ్మెత్తి పోస్తున్నారు. గాంధి నక్సలైటనడానికి తమదగ్గర ఆధారాలున్నాయని పోలీసులు వాదిస్తున్నారు.

పత్రికలవాళ్ళు, టీవీ మీడియావాళ్ళు వదిన్ని చుట్టుముట్టి ప్రశ్నలేస్తున్నారు. "నా భర్త నక్సలైట్ కాదు. మానవతావాది. మంచి మనిషి. సమాజాన్ని తనకు చాతనైనంతగా

ఉద్ధరించాలని కంకణం కట్టుకున్న కర్మజీవి. పేదల అభ్యున్నతికి నిరంతరం శ్రమించిన శ్రామికుడు. నాభర్తని అన్యాయంగా చంపేశారు" కోపాన్ని అదుపులో పెట్టుకోలేక పెద్దపెద్దగా అరుస్తోంది వదిన. మధ్య మధ్యలో ఏడుస్తోంది. కన్నీళ్ళు తుడుచుకుని మళ్ళా పోలీసుల అకృత్యాన్ని వివరిస్తోంది.

"అతని భుజానికున్న సంచిలో విప్లవసాహిత్యం దొరికింది. అతను నక్సలైట్ కాకపోవడమేమిటి? ఈ ఫోటోలో శవం పక్కన పడి ఉన్న తుపాకీ అతనిదే. మేం జరిపిన ఎదురు కాల్పుల్లో చనిపోయాడు. మీడియా కావాలని రాద్ధాంతం చేస్తోంది" పోలీసులు గట్టిగా వాదిస్తున్నారు.

"నేను వీళ్ళని వదలను. కోర్టుకీడుస్తా. నా భర్త నక్సలైట్ కాదని నిరూపిస్తా. నా భర్త చావుకి కారణమైన వాళ్ళకి ఉరిశిక్ష పడేవరకు పోరాడుతా" వదిన టీవీవాళ్ళతో అంటోంది.

ఓ సారి నక్సల్‌బరీ ఉద్యమం గురించి మా అన్నకు నాకు మధ్య జరిగిన సంభాషణ గుర్తొస్తోంది.

మందుపాతర పెట్టి పోలీసు వ్యాన్‌ని పేల్చేశారు నక్సలైట్లు. ఆ సంఘటనలో పాతికమంది పోలీస్ జవాన్లు చచ్చిపోయారు. ఆ రోజు అన్నను చూసొద్దామని యింటికెళ్ళాను. అన్న చుట్టూ ఓ డజను మంది కూచుని ఉన్నారు. సంభాషణ మందుపాతర పేలుళ్ళలో చనిపోయినవారి కుటుంబాల గురించి సాగుతోంది.

'నేను కాలేజీ చదువులకొచ్చిన కొత్తలో నక్సల్‌బరీ పోరాటాన్ని గురించి విన్నప్పుడు నరాల్లోకి కొత్త నెత్తురేదో ప్రవహిస్తున్నట్లుండేది. దౌర్జన్యాలు చేసే భుస్వాముల్ని, పెత్తందారుల్ని, పేదల రక్తం పీల్చే జలగల్ని ఏరి పారేయటం అనే వూహే చాలా అందంగా ఉండేది. సమసమాజం నవసమాజం కనుచూపుమేర దూరంలో కళ్ళకు రంగురంగుల కాంతుల్లో కన్పించేవి. కానీ ఆ కలలన్నీ కేవలం కలలుగానే మిగిలిపోయాయి. ఉద్యమం పక్కదారి పట్టింది' అన్నాడు గాంధి.

'వాళ్ళు అడవుల్లో కొండల్లో దుర్భరమైన జీవితాన్ని గడుపుతూ పోరాడుతున్నది మనకోసమే కదన్నా' అన్నాను.

'నిజమే. కానీ పోస్టాఫీసుల్ని, టెలిగ్రాఫ్ ఆఫీసుల్ని, రైలుపట్టాల్ని ధ్వంసం చేయటంవల్ల నష్టపోయేది సామాన్యమానవుడేనన్న విషయం ఎందుకు విస్మరిస్తున్నారు? వాటిని

పునర్నిర్మించడానికయ్యే ఖర్చు మనమే కదా పన్నుల రూపంలో భరించేది... పోలీసు జవాన్లని చంపటం వల్ల ఏం సాధించాలనుకుంటున్నారు? పైఅధికార్ల ఆజ్ఞానుసారం నడుచుకోవటంతప్ప వాళ్ళకు స్వంత వ్యక్తిత్వం, స్వంత ఆలోచన ఉండవనే విషయం వీళ్ళకి తెలీదా... అనాథలైన వాళ్ళ పిల్లల గతేమిటి? విధవలైన ఆ స్త్రీలు ఏం పాపం చేశారని ఈ శిక్ష? ప్రభుత్వం అనుసరిస్తున్న విధానమూ తప్పే. గ్రీన్‌హంట్ పేరుతో చేస్తున్నది దమనకాండ కాక మరేమిటి?' అన్నాడు.

దుర్మార్గుల్ని చంపితే... న్యాయశాస్త్రాల ప్రకారం అది నేరమే ఐనా... సమాజంలోని మెజారిటీవర్గం దాన్ని హర్షిస్తుంది. కానీ అమాయకుల్ని చంపితే... వూర్కుంటుందా? అందునా మంచివాళ్ళని చంపితే... మా అన్న మంచివాడు.

గాంధి నక్సలైట్ అని పోలీసులంటున్నారు. కాదని నిరూపించడానికి తన సర్వశక్తులూ ఒడ్డి పోరాటానికి సమాయత్తమౌతోంది వదిన.

సమాజశ్రేయస్సు కోసం పాటుపడేవాళ్ళనీ, పేదలకోసం పోరాడేవాళ్ళని. దీనుల హీనుల పక్షాన మాట్లాడేవాళ్ళని, మార్పు కోసం కలలు కనేవాళ్ళని ఈ పోలీసులు నక్సలైట్లనటంలో ఆశ్చర్యమేముంది? ఆ రకంగా ఆలోచిస్తే మా అన్న గాంధి కూడా నక్సలైటే.

అలా అనుకోగానే అంత దుఃఖంలోనూ నా రెండో కూతురడిగిన ప్రశ్న గుర్తొచ్చింది. 'పేదలకోసం పోరాడేవాళ్ళు, సమాజాభ్యుదయం కోసం పాటుపడేవాళ్ళందరూ నక్సలైట్లయితే... నక్సలైట్లందరూ పేదలకోసం పోరాడుతూ సమాజాభ్యుదయం కోసం పాటుపడ్తున్న వాళ్ళు' అనే వాక్యం సరైందా కాదా అనే ప్రశ్నకు సమాధానం కావాలి.

గాంధి అంత్యక్రియలకు సన్నాహాలు మొదలయ్యాయి.

(ఆదివారం వార్త - 1 ఆగస్ట్ 2010)